

Ο ΠΑΝΑΓΙΟΣ ΤΑΦΟΣ

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΙΕΡΟΤΕΡΟΥ ΤΟΠΟΥ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣΥΝΗΣ.

Οι απαρχές του προσκυνήματος του Παναγίου Τάφου του Κυρίου

Ο Πανάγιος Τάφος του Κυρίου μας Ιησού Χριστού ήταν λαξευμένος σε βράχο, σύμφωνα με τα ταφικά έθιμα των Ιουδαίων. Ήταν καινόν μνημείον, δηλαδή αχρησιμοποίητο λαξευτό μνήμα, το οποίο ανήκε στον Ιωσήφ τον από Αριμαθαίας. Μετά την εναπόθεση του Παναγίου Σώματος του Κυρίου, η είσοδός του σφραγίστηκε με μεγάλο λίθο (βλ. Κατά Ματθαῖον, κεφ. 27,60).

Η χριστιανική κοινότητα των Ιεροσολύμων, η οποία δημιουργήθηκε στους αποστολικούς χρόνους και είχε ως πρώτο επίσκοπο τον Άγιο Ιάκωβο τον Αδελφόθεο, διατήρησε στη μνήμη της την ακριβή τοποθεσία του Παναγίου Τάφου του Κυρίου. Πλην όμως, εξαιτίας των κατά καιρούς διωγμών των Χριστιανών, δεν υπήρχε η δυνατότητα διαμόρφωσης επίσημου λατρευτικού χώρου στο σημείο αυτό.

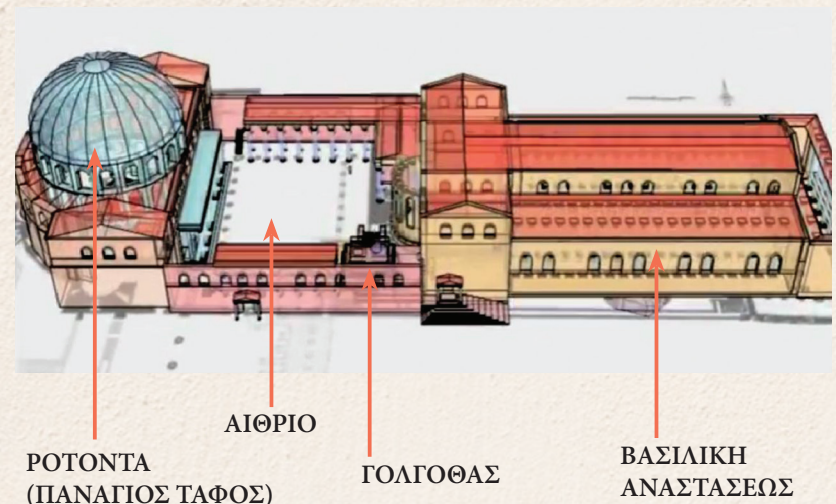
Ο αρχικός Ναός της Αναστάσεως, κτίσμα του Μεγάλου Κωνσταντίνου (4ος αι.)

Το 325 η Αγία Ελένη επισκέφθηκε τα Ιεροσόλυμα ως προσκυνήτρια, ανακάλυψε ύστερα από θεοσημεία τον Τίμιο Σταυρό και αποφάσισε να οικοδομήσει περιλαμπρο Ναό επάνω από τον Πανάγιο Τάφο. Ο Ναός αυτός έπρεπε να είναι τῶν ἀπανταχοῦ βελτίων (“ο καλύτερος όλων”). Αρχιτέκτονες ήταν ο Ζηνόβιος από τη Συρία και ο πρεσβύτερος Ευστάθιος από την Κωνσταντινούπολη. Ο Ναός της Αναστάσεως, αυτοκρατορική χορηγία του Μεγάλου Κωνσταντίνου, εγκαινιάστηκε το 336. Ήταν ένα σύμβολο της ελευθερίας της οποίας πλέον θα απολάμβανε η Εκκλησία.

Ο Ναός αυτός περιλάμβανε:

1. Ένα μεγαλοπρεπές κυκλικό οικοδόμημα (Ροτόντα), που στέγαζε τον Πανάγιο Τάφο,
2. Μία περιστυλη αυλή (αίθριο), σε μία γωνία της οποίας περικλειόταν ο βράχος του Γολγοθά,
3. Μία μεγάλη βασιλική με πέντε κλίτη, δυτικά του αιθρίου. Βοηθητικά κτίσματα, όπως βαπτιστήριο και κατοικίες, συμπλήρωναν το μνημειώδες συγκρότημα.

Το εσωτερικό της βασιλικής της Αναστάσεως και της Ροτόντας ήταν πολυτελές και είχε χρησιμοποιηθεί χρυσός και ασήμι για τη διακόσμηση των κιονοκράνων που επέστεφαν τους μαρμαρίνους κίονες.

Αναπαράσταση του Ναού της Αναστάσεως στα Ιεροσόλυμα, όπως οικοδομήθηκε από τον Μέγα Κωνσταντίνο (326-336).
Σχέδιο: Sarah Reese

Ο Πανάγιος Τάφος μετά τον Μέγα Κωνσταντίνο

Ο Ναός του Μεγάλου Κωνσταντίνου πυρπολήθηκε το 613 από τους Πέρσες και ανοικοδομήθηκε από τον αυτοκράτορα Ηράκλειο μετά τη νίκη του επί των Περσών, το 629.

Το 637 η Ιερουσαλήμ θα περάσει υπό την κυριαρχία του αραβικού Χαλιφάτου. Το 1009 ο φανατικός μουσουλμάνος χαλίφης αλ-Χακίμ διέταξε την ισοπέδωση του Ναού της Αναστάσεως. Ωστόσο, μεταξύ 1042 και 1049 ο Ναός ανοικοδομήθηκε με φροντίδα του βυζαντινού αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Θ' Μονομάχου. Η νέα Εκκλησία ήταν επικεντρωμένη γύρω από τον Πανάγιο Τάφο και τον Γολγοθά, δηλαδή είχε μικρότερη συνολικά έκταση από τον Ναό του Μεγάλου Κωνσταντίνου.

Μετά την κατάληψη της Ιερουσαλήμ από τους Σταυροφόρους, το 1099, ο Ναός της Αναστάσεως ανοικοδομήθηκε εκ νέου. Το κτίσμα αυτό του 12ου αιώνα αποτελεί μείγμα βυζαντινής, ρομανικής και γοτθικής τεχνοτροπίας. Ο σταυροφορικός Ναός διατηρείται μέχρι τις μέρες μας, παρά τις κατά καιρούς μεταγενέστερες επισκευές και επεμβάσεις.

Ο Ναός της Αναστάσεως, γνωστός πλέον ως Πανάγιος Τάφος, προσέλαβε την τελική του μορφή μεταξύ 1808 και 1810, όταν ανοικοδομήθηκε από τον φημισμένο αρχιτέκτονα (κάλφα) Κομνηνό από τη Μυτιλήνη, ύστερα από καταστροφερτική πυρκαγιά. Τότε ανακατασκευάστηκε ο τρούλλος της Ροτόντας και το περίτεχνο Ιερό Κουβούκλιο του Παναγίου Τάφου που βλέπουμε σήμερα.

Οι εργασίες αποκατάστασης του Ιερού Κουβουκλίου το 2016

Λόγω της αμείλικτης φθοράς του χρόνου, υπήρχε άμεση ανάγκη στερέωσης του Ιερού Κουβουκλίου του Παναγίου Τάφου, το οποίο κινδύνευε με κατάρρευση. Με πρόταση του Μακαριωτάτου Πατριάρχη Ιεροσολύμων κ. Θεοφίλου Γ' και σε συμφωνία με τις λοιπές χριστιανικές κοινότητες που έχουν δικαιώματα επί του Παναγίου Τάφου, Λατίνους και Αρμενίους, το δύσκολο αυτό εγχείρημα ανέλαβε το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Επικεφαλής της ομάδας ήταν η καθηγήτρια κ. Αντωνία Μοροπούλου, ενώ συμμετείχαν και άλλοι καταξιωμένοι επιστήμονες.

Στις 26 Οκτωβρίου του 2016 ο Πανάγιος Τάφος ανοίχθηκε παρουσία του Πατριάρχη Ιεροσολύμων κ. Θεοφίλου Γ', μελών της Αγιοταφικής Αδελφότητας και εκπροσώπων των άλλων χριστιανικών δογμάτων. Κάτω από τη μαρμαρίνη πλάκα του 1810 αποκαλύφθηκε η σταυροφορική πλάκα του 12ου αιώνα με τον χαρακτηριστικό λατινικό σταυρό και, κάτω από αυτήν, η λαξευμένη κλίνη του βράχου όπου είχε

εναποτεθεί το πάντιμο Σώμα του Κυρίου Ιησού Χριστού. Στη συνέχεια, οι δύο προαναφερθείσες πλάκες επανατοποθετήθηκαν επί του αρχικού Τάφου.

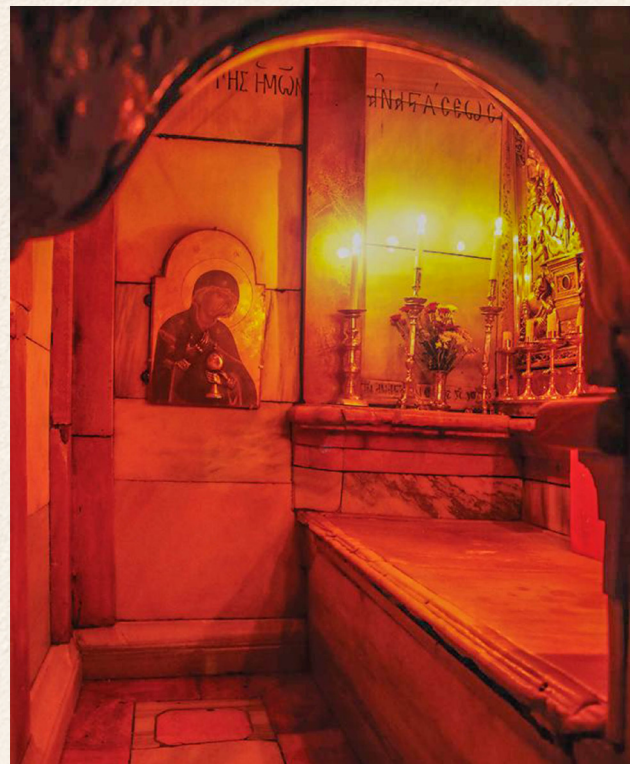

Η στιγμή της αποκάλυψης της κλίνης του βράχου του Παναγίου Τάφου

Το άνοιγμα του Παναγίου Τάφου, σύμφωνα με επώνυμες μαρτυρίες συντηρητών, μηχανικών και άλλων ειδικών επιστημόνων που συμμετείχαν στην αναστήλωση, συνοδεύτηκε από “ανεξήγητα φαινόμενα”, όπως εμπλοκή των μηχανημάτων που έρχονταν σε επαφή με την πλάκα του Τάφου του Κυρίου, αλλά και ευωδία.

Μαρτυρία Π. Χολόφτη, συντηρητή αρχαιοτήτων (5/12/16):

Η μυρωδιά αυτή ήταν το κάτι άλλο. Κάτι μοναδικό που ίσως σας φανεί περίεργο, ωστόσο οφείλω να το παραθέσω. Πριν από καιρό στο σημείο του Τάφου στην τοιχοποιία από πίσω μέσα στον τοίχο και σε ύψος 2 μέτρα περίπου, βρήκα μια ξύλινη σφήνα περίπου 20 εκατοστά και μόλις την έβγαλα είχε μια πάρα πολύ ωραία μυρωδιά, μύριζε έτσι για τρεις μέρες περίπου. Ήταν εκεί μέσα περίπου 200 χρόνια. Κανονικά έπρεπε να βρωμούσε από τη σαπίλα. Και όμως ευωδίαζε.

Το εσωτερικό του Ιερού Κουβουκλίου με τον Πανάγιο Τάφο

Το τεμάχιο λίθου που τίθεται εδώ προς προσκύνηση αποτελεί απότμημα από τη λαξευμένη στον βράχο κλίνη, όπου ετέθη το Πανάγιο Σώμα του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. Κατετέθη στον Μητροπολιτικό Ιερό Ναό Αγίου Γεωργίου Κορυδαλλού την 17η Σεπτεμβρίου 2017.

Η μαρμαρόγλυπτη παλαιοχριστιανική στήλη φιλοτεχνήθηκε από τον μαρμαρογλύπτη Αναστάσιο Τίκα και στο φυτό της σφραγίσθηκαν ονόματα ζώντων και κεκοιμημένων.

Η αρχική λίθινη κλίνη του Παναγίου Τάφου. Διακρίνεται η μεταγενέστερη επιτύμβια πλάκα

Η κλίνη του βράχου του Παναγίου Τάφου του Κυρίου, μετά την αφαίρεση των δύο μαρμαρίνων πλακών

Το αναστηλωμένο (2016) Ιερό Κουβούκλιο του Παναγίου Τάφου